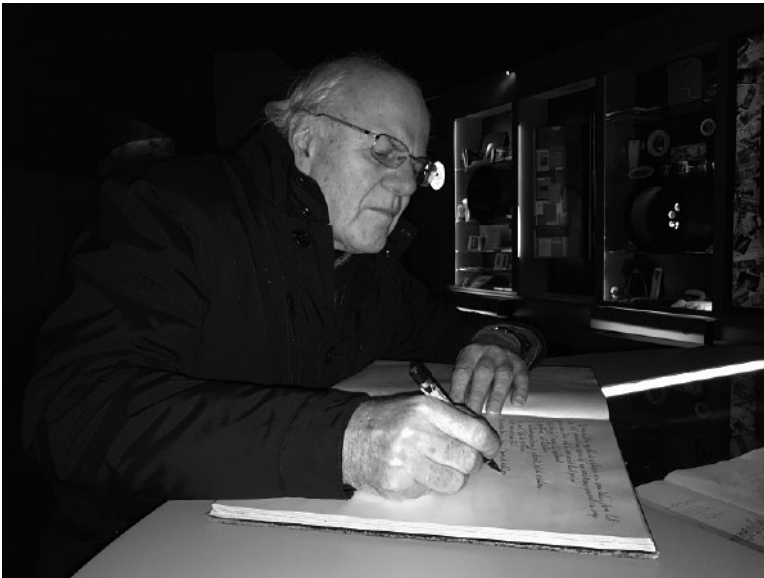

Ema Karo

SREDI ZIME JE PROTEUS POSTAL DEL ZGODBE

Toon Tellegen, priznani nizozemski pisatelj, se je s svojimi poetičnimi zgodbami o živalih, ki se skušajo znajti v njim nerazumljivem svetu, globoko zasidral v kolektivno bralsko zavest. Tellegen nerad pojasnjuje svoja literarna dela, z veseljem pa pripoveduje o okoliščinah za njimi. Tudi tokrat je ostal zvest svojemu slovesu. Pri Tellegenu prednjačijo zgodbe in njihova geneza, odmika pa se od poskusov interpretacije in racionalizacije ter posledičnega ukalupljanja sporočilne vrednosti besedila. Dopusčanje avtonomije bralcu, da si iz besedila skonstruira svoj pomen, je blizu tudi Tellegenu kot človeku (ne samo kot pisatelju), čigar literarno veselje bi gotovo lahko izhajalo iz njegove razvidne želje po demokratičnem omogočanju nemogočega in doživljanju novega. Pričujoče besedilo je poskus zaobjeti Tellegenov obisk v Sloveniji v nekaj kratkih vtisov, relativno asketskih, a vendar izpovednih, brez kritičnih izpraševanj in domnev.

Recept za srečo

Na srečanjih so mladi bralci Tellegena pogosto spraševali o stvareh, ki ga osrečujejo, skupek nabranih odgovorov pa bi najverjetneje pri skorajda vsakem posamezniku vodil v univerzalno uporaben recept za srečo. Kaj je torej sreča po Tellegenovo oziroma katere izmed njegovih literarnih idej bi bilo vredno prenesti v dejanski svet?

Enakopravnost

V naravi je lev vedno močnejši od antilope, v Tellegenovih zgodbah pa sta obe živali enaki – nobena ni močnejša, nobena nevarnejša. Nobena nima premoči nad drugo in zato si ne škodujeta. Živali, ki so enake velikosti, tudi lažje govorijo druga z drugo in skupaj ustvarjajo.

Uživanje v družbi

Na vprašanje, katero torto ima najraje, je Tellegen odgovoril, da takšno, ki je bogato obložena z jagodami, malinami ter smetano in ki jo ješ skupaj z drugimi ljudmi.

Omogočanje nemogočega

Samo ena žival na svetu ne zmore skočiti, in to je slon. Ker nima te sposobnosti, tudi plezati ne more. Ampak Tellegen v svojih zgodbah poskuša omogočiti živalim, da počnejo stvari, ki jih v realnem svetu ne morejo. Pri tem niso vedno najboljše ali prvovrstne, a dana jim je vsaj možnost za tovrstno udejstvovanje.

Seznanjanje z novim in neznanim

Na vprašanje, zakaj je v njegovih zgodbah toliko različnih živalskih likov, je odgovoril, da poskuša čim bolj razširiti svoj literarni živalski svet in da vedno znova vzbudijo njegovo pisateljsko zanimanje živali, ki jih še ne pozna.

Dom in varnost

Če bi si Tellegen lahko izbral katerikoli kraj, v katerega bi odpotoval, bi izbral kraj iz svoje preteklosti. Obiskal bi majhno vasico, v kateri je preživel prvih dvanajst let svojega življenja. Tam je mlekar s konjem dostavljal mleko do hišnih vrat, vsi vaščani so se poznali in pozdravljali, hiše so bile vedno odklenjene in kadarkoli si lahko preprosto vstopil skozi vrata, poklical domače, ti pa so ti veseli izrekli dobrodošlico.

O pisanju

Na srečanjih je beseda pogosto tekla tudi o pisanju in izkazalo se je, da se za Tellegenovim opusom skriva relativno domišljena metodologija, za njegovim ustvarjanjem pa premišljena vztrajnost.

Pisatelj o pisanju govori kot o nečem, kar počne od nekdaj, vse od petnajstega leta, proces ustvarjanja pa je zanj tako naraven kot prehranjevanje, pitje mleka

ali hoja, pa čeprav zase govori, da nikoli ni hotel biti samo pisatelj. Tako naravno početje pa vseeno deli na dva pola – zimsko pisanje in poletno pisanje. Zimski čas je pri Tellegenu rezerviran za pisanje poezije, medtem ko otroške zgodbe piše poleti. Vsako poletje z ženo najameta hišico na francoskem podeželju, kjer ni hrupa in onesnaženega zraka. Pisatelj piše pri odprtem oknu in posluša petje ptic. V tej podeželski hišici so nastale vse njegove zgodbe za otroke, gotovo pa jih bo nastalo še nekaj, čeprav Tellegen ne želi razkriti ali napovedati, koliko knjig še namerava v kratkem napisati, saj se mu tovrstne špekulacije zdijo nevarne.

Sredi zime je proteus postal del zgodbe

Zadnji vtis, s katerim tudi zaključujem ta zapis, združuje in povezuje elemente zgornjih dveh – proces pisanja in pomembnost seznanjanja z novim in neznanim – hkrati pa velja za eno mojih najljubših doživetij s pisateljevega obiska.

Tellegenova želja po ogledu Postojnske jame in proteusa,¹ ki prebiva v njej, prav gotovo ni bila presenečenje. Pisatelj, ki vedno stremi k temu, da bi v svoje zgodbe vključil čim več različnih in nepoznanih živalic, se je med svojim obiskom v Sloveniji seznanil tudi s slovenskim »zmajevim mladičem«. Pisateljevo srečanje z jamsko živalco ne bi bilo nič posebnega, če ne bi vodilo v zapis zgodbe o proteusu v zlato knjigo Postojnske jame. Proteus, ki je v zgodbi praznoval rojstni dan, pa ima za pisatelja še dodano vrednost, ker je zgodbica Tellegenovo prvo »zimsko« otroško delo (nastala je v začetku februarja). »Zimsko« je tukaj mišljeno v dobesednem pomenu besede, saj smo se pisateljem in njegovo ženo naslednji dan v Idriji znašli sredi pravcatega snežnega meteža. Besedilo, ki je ostalo samo med platnicami zlate knjige obiskovalcev in v spominu tistih, ki smo bili prisotni, saj avtor ni bil docela zadovoljen z njim, je prav gotovo tudi eden od razlogov, zakaj so tovrstna gostovanja tako dragocena.

¹ V Tellegenovih zgodbah ni ljudi, zato mu izraz človeška ribica ni ustrezal.